

spěch obviněného, obviněnému a jeho obhájeji pak tehdy, byl-li vynesena odsuzující rozsudek v neprospěch obviněného. Úřad žaloby může tento opravný prostředek podat zejména vzhledem k novým závažným důkazům a skutečnostem, i pro nepřislusnost soudu, jenž rozhodl (§ 30b—d). O mimořádném opravném prostředku rozhoduje Národní soud, v němž nastupují na místo dvou přísedících dva členové nejvyššího soudu jmenovaní předsednictvem Slovenské národní rady, při čemž jsou vyloučeni soudcové i žalobce zúčastnění se původního řízení (§ 30e). O postupu Národního soudu platí §§ 30f—30i.

Ustanovení tohoto nařízení se vztahovala na trestné činy spáchané před jeho účinností (t. j. před 23. květnem 1945) a platila do 31. prosince 1947.

V březnu 1948 ohlásil ministr spravedlnosti Dr. Čepička revisi retribuice.

Literatura:

Andrenes Johs: La répression de la collaboration avec l'ennemi en Norvège, Revue de droit pénal et de criminologie 1947; Bauer Fritz: Die Kriegsverbrecher vor Gericht, Zürich 1945; Caloyanni: La justice pénale internationale et son avenir, Revue de science criminelle et de droit pénal comparé 1946; Caloyanni: La guerre crime et les criminels de guerre, Revue internationale de droit pénal 1946; Československo a norimberský proces. Praha 1946; Český národ soudí K. H. Franka. Praha 1947; Dautricourt: La répression de l'incivisme en Belgique, Revue intern. de droit pénal 1946; Donnedieu de Vabres: Le procès de Nuremberg, Revue de droit pénal et de criminologie 1947; Donnedieu de Vabres: Le jugement de Nuremberg et le principe de légalité des délits et des peines; tamže; Dupréel J. a spol.: La répression de l'incivisme en Belgique, Revue de droit pénal et de criminologie 1947; Duval: Des notions de contrainte morale et d'état de nécessité appliquées aux crimes et délits contre la sûreté de l'État, Bruxelles 1945; Ečer Dr. Bohuslav: Norimberský soud, Praha 1946; Ečer Dr. Bohuslav: Právo v boji s nacismem, Brno 1946; Ečer Dr. Bohuslav: Hlavní materiálně-právní normy norimberského procesu, Právník 1946; Floriot René: La répression des faits de collaboration, Paris 1945; K. H. Frank, vrah českého národa před soudem lidu, Žilina 1946; Hammes Ch. L.: Le crime de guerre en droit luxembourgeois, Revue de droit pénal et de criminologie 1946; Henusse Edmond — Jean van der Bossche: La répression du travail sous l'occupation allemande de 1940 à 1944, Bruxelles 1946; Law reports of trials of war criminals, selected and prepared by the United Nations War Crimes Commission. Vol. I-II, London 1947; Lemkin Raphael: Le genocide, Revue de droit pénal et de criminologie 1946; Pauk Jaroslav: Něco o t. zv. retribučním dekretu, Časopis pro práv-

ní a státní vědu 1946; Pella V. V.: La guerre-crime et les criminels de guerre, Paris, Pédone 1946; Poljanskij N. N.: Međunarodnoje pravosudije i prestupniki vojny; Revue internationale de droit pénal 1946 č. 3/4 (je cele věnováno válečným zločincům a jejich represi; příspěvky přinášejí též četné literární údaje); Sawicki Jerzy: O právo polských zvláštních soudů, Právník 1946; Schwob André: L'affaire Pétain, Paris 1945; Solnař: Jsou přípustné mimořádné opravné prostředky proti rozsudkům Národního soudu a mimořádných soudů lidových? Právník 1946; Sottile Antonio: Les criminels de guerre et le nouveau droit pénal international, Genève 1946; S. S.: La répression des crimes de guerre en Belgique, Revue de droit pénal et de criminologie 1947; Sund Harold: Les criminels de guerre en Norvège et la répression de leurs délits, Revue de droit pénal et de criminologie 1946; Šašek-Sirius: Mezinárodní soud nad válečnými zločinci (lith.); Trajnina A. N.: Ugolovnaja otvětstvennost gitlerovcův. Moskva 1944.

Vladimír Solnař.

Zločiny válečné.

A. První světová válka.

Německo a jeho spojenci vedli již první světovou válku způsobem krutým. „Hromadili zvěrstvo na zvěrstvo“, praví o jejich válečných zločinech úřední zpráva komise, kterou 25. ledna 1919 zřídila preliminární mírová konference v Paříži pro vyšetření a zjištění jejich viny.

Této „komisi patnácti“ (měla patnáct členů, ČSR nebyla v komisi zastoupena) uložili tehdy Spojenci, aby odpověděla na tyto dvě otázky (a navrhla mírové konferenci praktická opatření pokud se týče obou).

1. Bylo rozpoutání první světové války Němci a jejich spojenci útokem na Belgii a Lucembursko porušujícím jejich neutralitu (Němci a jejich spojenci zaručenou!) zločinem ve smyslu trestního práva, t. j. činem, za který musí jeho původci nést osobní odpovědnost před trestním soudem?

2. Které činy nepřítelem za války spáchané mají a mohou být Spojenci trestány?

Komise znala četná prohlášení spojeneckých vlád vydaná za války a slibující potrestání těch, kteří byli odpovědní za válku a za zločiny za války napáchané, na př. slavnostní slib, že bude souzen císař Vilém II.

Kromě toho komise dostala od různých spojeneckých vlád podrobná memoranda o zločinech Němců a jejich spojenců napáchaných na území nebo na občanech dotčených států.

Odpovědi komise v její závěrečné zprávě mírové konferenci ze dne 29. 3. 1919 byly tyto:

1. Na první otázku: Útok sám o sobě netvoří zločin ve smyslu trestního práva, a jeho původci nemohou býti souzeni trestním soudem. Jejich odpovědnost je povahy politické a mravní, nikoli však trestní. Bylo by lze pochybovat o tom, zda toto stanovisko bylo správné nebo ne, již v roce 1919, tedy v době, kdy útočná válka byla akcí zákonnou. Komise cítila, že toto její stanovisko je v ostrém rozporu s veřejným míněním a dokonce s veřejnými oficiálními prohlášeními o trestní zodpovědnosti německého císaře. Proto navrhla zvláštní sbor, jakýsi druh politického tribunálu, který by naložil s původci první světové války „jak toho zasluhují“.

2. Na druhou otázku:

a) V kapitole druhé své zprávy: (Dokumenty předložené různými vládami) „obsahují nadbytek důkazů o zverstvech všech druhů, spáchaných na zemi, na moři a ve vzduchu proti zákonům a zvykům války a proti zákonům humanity. Přes výslovná pravidla, přes platné zvyky a přes jasné příkazy humanity, Německo a jeho spojenci hromadili zverstvo na zverstvo.“

b) V závěrech kapitoly druhé zprávy (par. 1):

„Válka byla vedena centrálními mocnostmi spolu s jejich spojenci Tureckem a Bulharskem barbarskými nebo nezákonnými metodami, porušujícími platné zákony a obyčeje války a elementární zákony humanity.“

c) V závěru kapitoly třetí zprávy: „Všechny osoby příslušející k nepřátelským státům, ať bylo jakkoliv vysoké jejich postavení, bez ohledu na hodnost, včetně hlav států, které se dopustily porušení zákonů a obyčejů války, mohou být trestně stíhány.“

V diskusi bylo zdůrazněno, že potrestání těchto zločinů by nebylo možné bez pomoci trestních zákonů napadených zemí, protože mezinárodní právo samo o sobě by na to nestačilo, nemajíc ustanovení o trestech.

Členové komise si byli vědomi — již tehdy za první světové války — že tak zvané „zákony a obyčeje války“, jimiž měla být válka zlidštěna ve smyslu humanistických hnutí a idejí XVIII. a XIX. věku, mají mezery.

Byl to soubor norem práva zvykového, které byly kodifikovány zejména II. haagskou mírovou konferencí v r. 1907 v t. zv.

IV. haagské konvenci a k ní připojených t. zv. haagských pravidlech.

Autoři IV. haagské konvence věděli, že nemohou předem vypočítat všechny činy, které odporují zásadám humánního vedení války. Proto prosadili, že haagská mírová konference 1907 usnesla předmluvu neboli preambuli k své IV. konvenci.

Praví se v ní: „Na druhé straně vysoké smluvní strany zřejmě nezamýšlejí ponechat nepředvídané případy pro nedostatek písemné dohody libovolnému mínění vojenských velitelů. Dokud nebude sepsán podrobnější zákoník pravidel válečných, vysoké smluvní strany pokládají za potřebné prohlásit, že v případech, které nejsou postíženy pravidly jimi přijatými, obyvatelstvo a válčící strany zůstávají pod ochranou a vládou zásad práva mezinárodního, jak vyplývají ze zvyklostí platných mezi civilisovanými národy, ze zákonů humanity a z příkazů veřejného svědomí.“

Význam preambule je především v tom, že obsahuje autentické a obecné interpretační pravidlo předpisů IV. haagské konvence a k ní připojených haagských pravidel válečných. Soudce ať již národní či mezinárodní, jenž bude povolán soudit pachatele zločinů spáchaných v souvislosti s vedením války, dostal tím příkaz vyložit ty normy válečného práva, které chrání pokojné obyvatelstvo civilní a také branné síly válčících stran způsobem extensivním a ta pravidla, která dovolují válečné operace a válečná opatření, jež jinak jsou zločiny (na př. pustošení celých okresů a krajů z důvodů „vojenské nutnosti“) způsobem restriktivním.

Jinými slovy: vykládat zákony a obyčeje války tak, aby se obyvatelstvu válčících států dostalo ochrany co největší a aby ničivost válečných operací byla snížena na nejmenší míru.

Autoři IV. haagské konvence totiž přece jen věřili, že se válka dá zlidštit a netušili, že konec konců technický pokrok toto úsilí zmaří, zejména využije-li ho stát založený na zločinné doktríně.

Avšak preambule není jenom pomůckou interpretační, ona „zákony a obyčeje války“ také doplňuje.

Mezinárodní nebo národní soudce, povoláný soudit „válečné zločince“, je preambulí oprávněn a zavázán aplikovat v případech, které nejsou kryty zvláštními předpisy haagské konvence „zákony lidskosti a příkazy veřejného svědomí“.

V tomto ohledu soudce jest oprávněn doplnit nedostatečné předpisy haagské konvence a jiných zákonů a zvyků války. Je autorisován prohlásit za zločiny činy, které nejsou vypočítány mezi činy zakázanými různými zvláštními články haagských pravidel, které jsou však v rozporu se zákony humanity nebo s příkazy veřejného svědomí. Jinými slovy: On je autorisován jednat do jisté míry jako zákonodárce. Tato funkce soudce není ničím novým: vždy, kdykoliv sociální změny se dějí tak rychle, že zákonodárce nemůže jednat s toutéž rychlostí, úloha soudce se rozšiřuje do jisté míry. Zákony různých zemí předvídají takovou možnost a obsahují potřebná ustanovení. Tak na př. švýcarský občanský zákon v prvním článku své úvodní kapitoly praví:

„Zákon musí být aplikován ve všech případech, které spadají buď podle jeho textu nebo podle jeho ducha pod kterýkoliv z jeho předpisů. Kde není žádného předpisu použitelného, soudce rozhodne podle platného práva zvykového a když ani toho není, podle pravidel, které by stanovil, kdyby sám jednal jako zákonodárce.“

Tato funkce soudce, jeho právo a dokonce jeho povinnost soudit a trestat v krajním případě i bez psaného zákona, byly výslovně uznány velkým německým klasickým právníkem Iheringem, který napsal, že nestvůrný zločin, nepředvídaný zákonodárcem, musí být potrestán i kdyby žádný psaný zákon jej neprohlašoval za zločin.

Lze tudíž o „válečných zločinech“ první světové války říci toto: podle obecného mravního a právního standardu lidské civilizace na konci XIX. a na počátku XX. století, činy zakázané válčícím stranám, neboli „válečné zločiny“, které spojenci z roku 1914 až 1918 slíbili potrestat, byly:

a) činy porušující ustanovení, „zákonů a obyčejů války“, obzvláště pravidel haagských nebo jiných mezinárodních konvencí, a současně porušující předpisy trestního zákona dotčené země.

b) Činy, ač nezakázané výslovně zvláštním předpisem „zákonů a zvyků války“, avšak porušující „zákony lidskosti a příkazy veřejného svědomí“. Velká většina zločinů druhé kategorie jsou také zločiny podle trestních zákonů každé země.

Příprava a rozpoutání útočné války však za zločin nebyly uznány.

To byl také obsah doporučení „komise patnácti“ preliminární mírové konferenci

v r. 1919. Versaillská mírová smlouva v článcích 227 až 229 a mírové smlouvy s německými spojenci „uzákonily“ toto doporučení komise, avšak s některými závažnými odchylkami: především bylo vypuštěno ustanovení o trestní odpovědnosti hlav států. Mírová smlouva se omezila na stíhání Viléma II, ale nikoliv za válečné zločiny, jak navrhovala komise pro všechny hlavy států, nýbrž za činy porušující jen mezinárodní mravnost a posvátnost smluv. Tvůrci mírové smlouvy opustili základnu právní, obžalovali Viléma II jen z porušení zásad mravních a tak umožnili holandské vládě odepřít jeho vydání. Když unikl soudu nejvyšší velitel válečných zločinců, musela se zhroutit spojenecká spravedlnost pokud šlo o jeho podřízené válečné zločince. Spojenci především vyhověli požadavku Němců, aby váleční zločinci němečtí nebyli souzeni soudy spojeneckými, jak předpisovala Versaillská mírová smlouva, nýbrž německým říšským soudem v Lipsku. Za druhé Spojenci na žádost Němců snížili počet válečných zločinců zapsaných na jejich listině z původních asi 3.000 na asi 600. A z těch bylo na konec souzeno jen 12 a odsouzeno 6. Spravedlnost byla obětována tehdejšími Spojenci politickým zájmům. Následky této kapitulace, po níž následovalo poskytnutí hospodářské a finanční pomoci Německu byly katastrofální: spolupřivinila druhou světovou válku.

B. Skutečnosti, které charakterisují druhou světovou válku a jejich zhodnocení v deklaracích Spojených národů.

1. Gangsterské režimy ve státech Osy.

Není žádného přehánění v tomto výrazu: gangsterský režim. Jak v mezinárodních tak ve vnitřních vztazích, ve vztazích mezi národy a ve vztazích mezi jednotlivci, vládě Osy se podařilo zřídit opravdové gangsterské režimy s gangsterskou morálkou.

George Schwarzenberger nazval to „totalitární nezákonnost“ („International Law and Totalitarian Lawlessness“ Londýn 1943). Ale je to horší než nezákonnost. Je to také „moral insanity“. Vládcové Osy zamítli nejenom právo jako základ lidských vztahů, ale také mravnost. Oni porušili a porušují také „každý článek křesťanské víry“ (Roosevelt — 7. října 1942). Jejich režimy nejsou pouze nezákonné, nýbrž jsou opravdovou „revolucí nihilismu“ (Rauschnig) bez jakýchkoliv mravních základů. Vládcové Osy

zamítají mezinárodní právo, porušují trestní právo v obsazených zemích a nedbají žádných zásad lidskosti a mravnosti. Jejich nezákonnost a nemravnost jsou dobře a obratně plánovány a vymyšleny, je to systém vypracovaný již dlouho před válkou. Retribuční akce Spojených národů byla by opět neúspěšná s hlediska jak spravedlnosti tak světové bezpečnosti, kdyby nedbaly této základní skutečnosti.

Nejpoučenejší prohlášení v tomto směru učinil sám Hitler. Cituji z nich tři, které podle mého názoru jsou nejvýznamnější:

a) „Já se nezastavím před ničím. Žádné tak zvané mezinárodní právo, žádné dohody mi nezabrání v užití každé výhody, která se mi naskytne.“ (Schwarzenberger, str. 16.)

b) „Já jsem ochoten podepsat cokoliv. Já udělám cokoliv, abych usnadnil úspěch svojí politiky. Já jsem ochoten zaručit všechny hranice a sjednat pakty o neútočení a přátelské smlouvy s kýmkoliv. Byla by to úplná hloupost, odmítnout použití takových opatření jenom proto, poněvadž se člověk možná dostane do situace, ve které musí porušit slavnostní slib. Nebylo ani jedné i přísahou stvrzené smlouvy, která by nebyla porušena dříve či později, nebo nestala se neudržitelnou. Není prostě takové věci jako trvalá smlouva. Každý, jehož svědomí jest příliš jemné, než aby podepsal smlouvu, dokud si není jist, že ji může dodržet za všech okolností, je hlupák. Proč bych nemohl udělat radost jiným a usnadnit si věci podpisem smluv, když ti jiní věří, že se tím něčeho dosáhlo, nebo že se tím něco upravilo. Proč bych dnes nepodepsal v dobré víře smlouvu a proč bych ji zítra bez váhání neporušil, když to vyžaduje budoucnost německého lidu?“ (Schwarzenberger, str. 16—17.)

c) „Moje chování za války nebude rozdílné. Nejstrašnější vedení války je nejaskavější. Já rozšířím hrůzu překvapivým použitím všech svých prostředků. Hlavní věcí je náhlý úder přemocného strachu ze smrti.“ (Schwarzenberger, str. 17.)

Ovšem tato filosofie nezákonnosti a „moral insanity“ je do jisté míry starou německou koncepcí.

V roce 1876 německý profesor Lueder napsal knihu proti ženevské konvenci z roku 1864. Zdůraznil, že jedině humánní způsob války je takový, který se vede nejstrašnějšími prostředky, poněvadž jenom nemilosrdné válčení zkracuje válku.

Hitler převzal tuto „ideu“ a udělal z ní systém terorismu nejen pro válku, nýbrž

pro celou činnost německé říše. Italští fašisté jej předešli a japonští militaristé jej následovali. Tak se zrodil gangsterismus Osy. Deklarace Spojených národů prokázaly jasně, že se to stalo skutkem.

Sovětská vláda ve své notě ze 27. listopadu 1941 prohlásila: „Byly četné nedávné příklady ukrutností, které vykazují obzvlášť zarážející povahu, totiž že opět odhalují německé vojenské úřady a německou vládu jako bandu hrdlořezů, která nedbá žádných zásad mezinárodního práva a lidské mravnosti.“

Tatáž nota podtrhuje systematickou a plánovitou povahu zločinů, spáchaných na rozkaz německé vlády. Nota nazývá německé úřady „hitlerovskými bandity“. Obviňuje německou vládu z porušení nejenom „elementárních zásad a předpisů mezinárodního práva“, ale také „nejelementárnějších pravidel lidské morálky“. Toto rozlišení mezi porušením práva a porušením lidské morálky není bezvýznamnou řečnickou frází. Sovětská nota ze 27. listopadu 1941, nazývající německou vládu „zločinnou hitlerovskou bandou“ a další sovětská nota ze 6. ledna 1944; v níž se o zločinech německých proti civilnímu obyvatelstvu v obsazených částech Sovětského svazu prohlašuje, že „nejsou pouhými výstřelky jednotlivých německých důstojníků a vojáků, ale přesnou soustavou předem plánovanou a povzbuzovanou německou vládou a německým vrchním velením“, nejsou osamocené pokud jde o zjištění gangsterské povahy německého režimu.

Roosevelt nazval vládce Osy „bandou zločinců“ ve svém rozhlasovém poselství americkému národu z 20. prosince 1940, tedy před oběma sovětskými notami. 28. července 1943 mluvil Roosevelt o „fašistickém gangu“.

President Beneš ve své deklaraci z 13. června 1942 zatížil Adolfa Hitlera a všechny členy německé vlády osobní trestní zodpovědností za zločiny spáchané v Československu.

Systematická povaha německých zločinů byla zdůrazněna ve svatojakubské deklaraci z 13. ledna 1942 a v některých prohlášeních spojeneckých státníků, jimiž podpis svatojakubské deklarace byl prováděn.

Konečně tato skutečnost byla prokázána v charkovském procesu (15. až 18. prosince 1943). Režimy Mussoliniho a japonských militaristů jsou též povahy.

Tato základní skutečnost, existence gangsterských režimů ovládajících velké státy, není zjev absolutně nový v lidské historii. Avšak v historii XX. století je to nová a relevantní skutečnost, která musila být vzata v úvahu při zkoumání válečných zločinů druhé světové války.

2. Zločinná povaha útoků Osy.

Druhá světová válka byla plánována, připravena a rozpoutána vládci a vojenskými vůdci Osy nejenom jako válka útočná, nýbrž jako válka totální. A to je ze stanoviska trestně právního velmi důležitá okolnost. Totální válka, jak byla koncipována, plánována, připravena a rozpoutána vládci a vojenskými vůdci Osy ve shodě s jejich gangsterskou a pirátskou filosofií, byla válkou zločinnou pro své zločinné cíle a pro své zločinné prostředky. Cílem jest zotročení a vyhubení celých národů a ras, tedy masové zotročení, nebo masová vražda. Prostředky: válka byla plánována, připravena a rozpoutána úmyslně jako řetěz zločinů pečlivě předem připravených a nařízených, zločinů nikoliv ve smyslu pouze mravním, nýbrž ve smyslu trestních zákonů přepadených zemí. Je tudíž rozpoutání totální války zločinem. Rozkaz rozpoutat takovou válku jest rozkazem zločinným, poněvadž je to rozkaz směřující k spáchání hromadných zločinů, z největší části sprostých zločinů nejdopornějšího rázu. Tato druhá základní skutečnost (totální válka), která vyplývá z první skutečnosti zmíněné sub 1., byla další novou skutečností. Spojené národy si tuto skutečnost uvědomily ač nikoliv s potřebnou jasností, pokud jde o zločinné metody této války. Je to však skutečnost důležitá. Bez totální války by nebylo „válečných zločinů“ nebo „analogických zločinů“ vůbec.

Vlády československá a polská, ve svém společném prohlášení z 11. listopadu 1940 zdůrazňují zločinný účel německé agrese, která směřuje k destrukci našich dvou národů. Tatáž skutečnost jest zdůrazněna v deklaraci polské vlády z 20. prosince 1940. Sovětská vláda v notě ze 17. dubna 1942 vypočítává jednotlivé zločinné cíle německé agrese jako část obecného zločinného plánu a pokračuje: „S takovými ničemnými plány německé fašistické hordy vpadly do naší země.“ Nota podtrhuje plánovitou povahu německých ukrutností a označuje německý útok za útok zločinný. Jisté nikoliv zločinný ve smyslu zločinu morálního, který by byl

dobrý pro souzení jen historií nebo naším potomstvem.

Avšak sovětská vláda nebyla ochotna spokojit se s takovou jen mravní a politickou zločinností německé agrese. V notě z 23. července 1942, ve které odpovídá na notu předanou jí podpisovateli deklarace svatojakubské, praví: „Sovětská vláda znovu potvrzuje universální a uvážený ráz krvavých zločinů hitlerovských vetřelců, který prokazuje, že německá fašistická vláda a její spoluvinníci ve snaze zotročit národy v obsazených zemích, zničit jejich kulturu a ponížít jejich národní důstojnost, učinili svým cílem také přímé fyzické vyhubení veliké části obyvatelstva obsazených zemí.“

A tak sovětská vláda hájí stanovisko, že cíle této útočné války a její metody jsou zločinného rázu: hromadné vraždy a jiné zločiny.

Bylo by obtížné tvrditi, že taková agrese je zločinem pouze politickým nebo morálním. Vražda nemůže přestat být vraždou jenom proto, poněvadž vrah, nebo muž, který vraždu nařizuje, je náhodou hlavou státu, führerem, kancléřem říše, nebo Ducem atd.

Hromadná vražda nemůže být politickým nebo mravním zločinem jenom proto, poněvadž se z ní udělala exterminační politika státu. Proto norský král Haakon právě prohlásil ve svém poselství norskému národu ze dne 7. května 1940, že německý útok na Norsko byl zločinný. Proto maršál Stalin plným právem prohlásil ve své řeči 6. listopadu 1943: „Za třetí je třeba učiniti opatření proti těm zločincům, kteří jsou zodpovědní za tuto válku.“ Užívaje výrazu „zločinci“ on jistě nemyslel na zločinnost jen v mravním smyslu.

Je proto druhou relevantní skutečností ta, že druhá světová válka byla plánována, připravena a rozpoutána ne jako prostá agresivní válka, ale jako válka totální, tedy zločinná jak pokud jde o cíle tak pokud jde o metody. Rozpoutání takové zločinné války je zločinem. Je to nejjzákladnější zločin bez kterého by nebylo zločinů válečných. Tato skutečnost je v porovnání s lety 1914—1918 skutečností novou.

Byla potvrzena německými obžalovanými a svědky v charkovském procesu.

3. Massová zločinnost, přesahující rámec války.

Hlavní rysy v této zločinnosti, nové ne sice absolutně, ale kvantitativně a také kvalitativně, jsou tyto:

a) zločiny byly páchany již před válkou, jako příprava pro tuto válku, fyzickou exterminací celých vrstev německých občanů, z důvodů rasy, náboženské nebo politické víry. A tak vládcové Osy a především fašisté v Itálii a nacisté v Německu připravovali druhou světovou válku.

Tyto přípravné zločiny, páchané v míru před očima celého světa, který je pokládal za „vnitřní záležitost“, ačkoliv to byly přípravné činy pro nejzločinnější mezinárodní útok, totiž druhou světovou válku, byly zmíněny v některých spojeneckých deklaracích.

Tyto přípravné zločiny nejsou „válečné zločiny“ ve smyslu „porušení zákonů a zvyků války“. Jsou to zločiny, spáchané vládou suverénního státu. Byly tudíž vnitřní záležitostí tohoto státu podle starého pojetí suverenity. Jedním typem těchto zločinů byla exterminace Židů. President Roosevelt ve svém prohlášení ze 24. března 1944 praví: „Jako nejčernější zločin celých dějin, zahájený nacisty v míru a opakovaný jimi stonásobně za války, hromadné systematické vraždění Židů v Evropě, pokračuje v neztenčené míře každou hodinu.“ President Roosevelt správně zdůrazňuje, že tyto zločiny, spáchané nacisty za války, jsou jen znásobením zločinů téhož druhu, páchaných již v době míru. To platí nejen o zločinech proti Židům. Statisíce antinacistů bylo zavražděno nebo umučeno nebo internováno v koncentračních táborech, protože překáželi na cestě k přípravě války. Socialisté a komunisté, demokraté a pacifisté, protestanti a katolíci. Jejich počet v poměru k německému národu, nakaženému nacismem, snad nebyl příliš veliký, avšak zločiny, na nich spáchané, jsou téhož rázu: přípravné činy velikého zločinu rozpoutání totální války. Totéž platí o fašistické Itálii.

b) Avšak tyto zločiny nevymizí s ukončením války. Ony nejsou ojedinělými činy lidí vyvrácených z rovnováhy válkou, tudíž zločiny, které se objevují a mizí s válkou jako průvodní zjev. Jejich poměr k válce jest opačný: válka není jejich pramenem, nýbrž jejich produktem.

Zločinná epidemie, zvaná nacismus nebo fašismus, bude dlouho ohrožovat Evropu. Pokojné národy nesmí povolít v bdělosti.

c) Některé zločiny Osy, spáchané v této válce, neměly vůbec ničeho společného s válkou v technickém slova smyslu, jsouce páchany en masse s bestiální krutostí, která nemá v dějinách příkladu. Poněvadž zlo-

činy, páchané zločinci Osy za této války nejsou ojedinělými činy lidí válkou z rovnováhy vyvrácenými, nýbrž činy národa, nakaženého ve velikém rozsahu zločinnou epidemií, jež má původ v nacistické a fašistické doktríně, má tato zločinnost nutně massovou povahu.

Ona nebyla dočasným poblouzením národů Osy, zejména národa německého, nýbrž vědecky vytvořeným a obratně pěstovaným stavem mysli, jenž se jeví zločincům jako stav přirozený, jako normální stav mysli vyšší rasy.

d) Konečně velké speciální organizace s dobrovolným členstvím byly vybudovány a vycvičeny k páchání nejodpornějších zločinů, jako hromadných vražd, exterminace, mučení atd. (SS, SA, gestapo atd.). Lze je označit jako zločinné bandy vzhledem k jejich účelu a jejich činnosti.

Hlavní rysy zločinnosti Osy byly podtrženy v prohlášeníh Spojenců.

Prohlášení užívají takových slov a obrátů jako „nestvůrné“ (sovětská nota z 6. 1. 1942), „chladnokrevná krutost“ a „řezničina“ (prohlášení belgické vlády z 8. 6. 1940), „nelidské činy“ (sovětská nota z 27. 11. 1941), „režim teroru“ (Svatojanská deklarace), „krutost a mravní úpadek“ (sovětská nota z 17. 4. 1942), „bezpříkladné zločiny“ (tamtéž), „bestiální politika exterminace“ (deklarace Spojenců o exterminaci Židů z prosince 1942), „to není válka, ale vražda a zhárství“ (král Haakon — Norsko, 7. 5. 1940), „nejčernější zločiny“ (Roosevelt 24. 3. 1944), „jatyky ve Francii“ (Churchill 25. 10. 1941). Všechna tato slova a všechny tyto výrazy byly příliš slabé a příliš bezbarvé ve srovnání se skutečností. Lidský jazyk nemá patrně slovníku, který by byl způsobilý vyjádřit intenzitu těchto zločinů a jejich hrůzu. Slova blednou, když jsou konfrontována s činy.

Jestliže zločinnost Osy a zejména německá zločinnost byly takové povahy, jak to bylo ukázáno shora a potvrzeno spojeneckými deklaracemi a dokumenty, pak metody potrestání „válečných zločinů“ musily býti přizpůsobeny této povaze zločinnosti Osy.

4. Zločiny proti humanitě.

Čtvrtá skutečnost, důležitá pro zkoumání a řešení našeho problému, je skutečnost, že jisté kategorie zločinů Osy byly zločiny proti celému lidstvu. Tyto zločiny přesahovaly pojem „přestoupení zákonů a zvyků války“. Jejich podstata, jejich účel,

jejich intenzita a metody jsou takové, že ohrožují samé základy lidské organizace. Některé z nich postihuje pozitivní právo, některé z nich nejsou postíženy úzkým pojmem „válečných zločinů“, ačkoliv jsou postíženy trestním právem a jeho zásadami. Avšak všechny jsou postíženy preambulí haagské konvence: „Zákony humanity a příkazy veřejného svědomí.“

Byly to zločiny páchané hromadně na lidech jen pro jejich rasu, národnost, náboženství neb politické přesvědčení.

V tomto smyslu musíme chápat obrat tak často opakovaný v některých deklaracích, zejména v Rooseveltových a v sovětských notách: „Zločiny proti humanitě“ nebo „činy proti zásadám lidské morálky“. Většina jich je postížena předpisy platných zákonů. Smysl těchto a podobných míst ve spojeneckých deklaracích je tento: Spojené národy si uvědomily v průběhu druhé světové války, že tyto určité zločiny, spáchané Osou, ohrožují samé základy lidské civilizace. Proto Spojené národy, jednajíce jako představitelé všeho lidstva, se rozhodly potrestat takové zločiny, v zájmu celého lidstva. a to i ty z nich, které nebyly „válečnými zločiny“ t. j. činy porušujícími „zákony a obyčeje války“.

Tyto zločiny jsou pro svou nestvůrnost opravdovými universálními zločiny, malum in se, i když nejsou postíženy speciálními zákonnými předpisy.

C. Čs. návrh a charta (Statut) Mezinárodního vojenského tribunálu.

Čs. delegát v londýnské komisi Spojených národů pro vyšetřování válečných zločinců, zřízené 20. října 1943, předložil jako zpravodaj 27. dubna 1944 zprávu, která obsahuje tyto závěry:

1. Spojené národy, jejich lid a jejich vlády, jsou podle svých deklarací rozhodnuty potrestat všechny zločiny, spáchané v souvislosti s přípravou, vedením, rozpoutáním a pokračováním druhé světové války, vládci Osy, politickými nebo vojenskými vůdci, jejich brannými silami a paravojenskými organizacemi, členy vládnoucí strany, správního a soudního aparátu státního, jakož i jednotlivci a jejich spolupínníky.

2. Jsou tudíž odhodlány potrestat:

a) základní zločin přípravy a rozpoutání této druhé světové války jako války totální, pro její zločinné účely a jejich zločinné metody, předběžně plánované, připravené a použité a všechny zločiny, spáchané při přípravování druhé světové války bez

ohledu na území, kde tyto přípravné zločiny byly spáchany, včetně území států Osy.

b) Všechny zločiny spáchané vetřelci Osy v napadených nebo obsazených zemích a všechny zločiny, spáchané na území Spojenců nebo Osy proti členům branných sil nebo proti civilním občanům některého spojeneckého státu.

c) Všechny zločiny, proti kterýmkoliv osobám bez ohledu na národnost, v to počítaje osoby bez státní příslušnosti, spáchané pro jejich rasu, národnost, náboženství nebo politické přesvědčení.

d) Všechny zločiny, které budou spáchany za tím účelem, aby se zabránilo obnovení míru.

3. Spojené národy pokládají za zločiny ve shora uvedeném smyslu všechny činy, jimiž se porušují:

a) trestní zákony Spojených národů,

b) „zákony a zvyky války“,

c) obecné principy trestního a mezinárodního práva, platné u civilisovaných národů,

d) zákony humanity a příkazy veřejného svědomí, vyhlášené v preambuli k haagské konvenci IV/1907.

Londýnská dohoda čtyř velmocí o zřízení Mezinárodního vojenského tribunálu ze dne 8. srpna 1945 a k dohodě připojená charta (Statut) tohoto soudu uskutečnily návrhy čs. delegáta v londýnské komisi.

Hlavní ustanovení charty (Statutu) soudu jsou tato:

Článek 6.

Soudní dvůr, zřízený dohodou zmíněnou v článku 1 tohoto Statutu pro souzení a potrestání hlavních válečných zločinců evropské Osy, bude oprávněn souditi a potrestati osoby, které spáchaly, jednajíce v zájmu zemí evropské Osy, ať jako jednotlivci nebo jako členové organizací, některý z následujících zločinů.

Následující činy, nebo některé z nich jsou zločiny spadající pod pravomoc Soudního dvora, za které bude osobní odpovědnost:

a) zločiny proti míru: to jest osnova, příprava, podněcování nebo podniknutí útočné války nebo války porušující mezinárodní smlouvy, dohody nebo záruky, anebo účast na společném plánu nebo spiknutí ku provedení čehokoliv z toho, co výše uvedeno;

b) válečné zločiny: to jest porušení zákonů války nebo válečných zvyklostí. Takové porušení bude v sobě zahrnovati

vraždu, zlé nakládání nebo deportaci civilního obyvatelstva z obsazeného území nebo v něm k otročké práci, nebo pro jakýkoliv jiný účel, vraždu válečných zajatců nebo osob na moři, nebo zlé nakládání s nimi, zabíjení rukojmí, plenění veřejného nebo soukromého majetku, svévolné ničení měst a vesnic, nebo pustošení neodůvodněné vojenskou nutností, nebude však na ně omezeno;

e) zločiny proti lidskosti: to jest vražda, vyhlazování, zotročování, deportace nebo jiné nelidské činy spáchané proti jakémukoliv civilnímu obyvatelstvu před válkou nebo za války, nebo pronásledování z příčin politických, rasových či náboženských při provádění kteréhokoliv zločinu spadajícího pod pravomoc Soudního dvora nebo ve spojení s takovým zločinem, bez ohledu na to, zda bylo porušeno místní právo země, kde zločiny byly spáchány.

Vůdcové, organizátoři, podněcovatelé a spoluvinníci zúčastnění se při osnování nebo provádění společného plánu nebo spiknutí ku provedení některého ze zmíněných zločinů jsou odpovědní za všechny činy všech osob při provádění takového plánu.

Článek 7.

Úřední postavení obžalovaných, ať jako hlav státu nebo odpovědných úředníků ve veřejných úřadech, nebude pokládáno za skutečnost zprošťující je odpovědnosti ani za skutečnost zmírňující trest.

Článek 8.

Skutečnost, že obžalovaný jednal na rozkaz své vlády nebo svého představeného, nezproští ho odpovědnosti, ale může být pokládána za polehčující pro výměru trestu, rozhodne-li Soudní dvůr, že spravedlnost toho žádá.

Článek 9.

Při hlavním líčení s kterýmkoliv jednotlivým členem nějaké skupiny nebo organizace může Soudní dvůr prohlásiti (v souvislosti s kterýmkoliv činem, pro který jednatel může být odsouzen), že skupina nebo organizace, jejímž členem byl tento jednatel, byla organizací zločinnou.

Po přijetí obžaloby oznámí Soudní dvůr způsobem, který uzná vhodným, že obžaloba zamýšlí požádati Soudní dvůr, aby učinil takové prohlášení; každý člen organizace bude pak oprávněn požádati Soudní dvůr, aby mu poskytl slyšení o otázce, zda organizace měla zločinnou povahu. Soudní

dvůr bude oprávněn žádosti vyhověti nebo ji zamítnouti. Vyhoví-li žádosti, může Soudní dvůr naříditi, jakým způsobem budou žadatelé zastoupeni a slyšeni.

Článek 10.

Byla-li skupina nebo organizace Soudním dvorem prohlášena za zločinnou, bude mít příslušný státní orgán každého Signatáře právo stíhati jednotlivce pro členství v ní před státními, vojenskými nebo okupačními soudy. V každém takovém případě je pokládána zločinná povaha skupiny nebo organizace za prokázanou a nemůže být brána v pochybnost.

Článek 11.

Každý, kdo byl odsouzen Soudním dvorem, může být obviněn před státním, vojenským nebo okupačním soudem, o němž je zmínka v článku 10 tohoto Statutu, z jiného zločinu než z členství ve zločinné skupině nebo organizaci a takový soud může, po odsouzení, uložit mu trest, nezávislý na trestu, který mu uložil Soudní dvůr za účast na zločinné činnosti takové skupiny nebo organizace a dodatečný trest k takovému trestu.

K dohodě londýnské přistoupilo dalších 19 států, Československo dne 26. září 1945.

D. Norimberský soud národů.

Tribunál podle dohody zřízený byl složen ze 4 soudců: Nikičenko (SSSR), Biddle (USA), Lawrence (Velká Británie) a Donnedieu de Vabres (Francie). Každý soudce měl svého náhradníka: Volčkov (SSSR), Parker (USA), Birkett (Velká Británie) a Falco (Francie). Hlavními žalobci byli: Ruděnko (SSSR), Jackson (USA), Shawcross (Velká Británie) a de Menthon, později Champetier de Ribes (Francie). Soudu předsedal britský člen tribunálu Lawrence. Tribunál zasedal v Norimberku.

Žalováno bylo původně 24 nacistických politických, vojenských, hospodářských a ideologických vůdců. V nepřítomnosti byl souzen Bormann, oběsil se před zahájením procesu Ley a těžce onemocněl před zahájením procesu Gustav Krupp. Na lavici obžalovaných sedělo tudíž 21 t. zv. „hlavních válečných zločinců“. Žalováni byli pro čtyři skupiny zločinů: společný plán čili spiknutí, zločiny proti míru, zločiny válečné v užším slova smyslu a zločiny proti lidskosti.

Někteří byli obžalováni ze zločinů všech čtyř skupin, jiní za zločiny jedné nebo dvou skupin. Soud byl zahájen 20. listo-

padu 1945. Rozsudek byl vyhlášen 30. září a 1. října 1946. Odsouzeni byli:

Göring: za zločiny všech čtyř skupin k trestu smrti provazem.

Hess: za zločiny skupiny první a druhé (zproštěn žaloby pro zločiny skupiny třetí a čtvrté) k doživotnímu žaláři.

Ribbentrop: za zločiny všech čtyř skupin k trestu smrti provazem.

Keitel: za zločiny všech čtyř skupin k trestu smrti provazem.

Kaltenbrunner: za zločiny skupiny třetí a čtvrté (nežalován pro zločiny skupiny druhé a zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první) k trestu smrti provazem.

Rosenberg: za zločiny všech čtyř skupin k trestu smrti provazem.

Frank (Hans): za zločiny skupiny třetí a čtvrté (nežalován pro zločiny skupiny druhé a zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první) k trestu smrti provazem.

Frick: za zločiny skupiny druhé, třetí a čtvrté (zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první) k trestu smrti provazem.

Streicher: za zločiny skupiny čtvrté (nežalován pro zločiny skupiny druhé a třetí a zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první) k trestu smrti provazem.

Funk: za zločiny skupiny druhé, třetí a čtvrté (zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první) k doživotnímu žaláři.

Schacht: žalován pro zločiny skupiny první a druhé, osvobozen.

Dönitz: za zločiny skupiny druhé a třetí (nežalován pro zločiny skupiny čtvrté, zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první) k 10letému žaláři.

Räder: za zločiny skupiny první, druhé a třetí (nežalován pro zločiny skupiny čtvrté) k doživotnímu žaláři.

Schirach: za zločiny skupiny čtvrté (nežalován pro zločiny skupiny druhé a třetí a zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první) k 20letému žaláři.

Sauckel: za zločiny skupiny třetí a čtvrté (zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první a druhé) k trestu smrti provazem.

Jodl: za zločiny všech čtyř skupin k trestu smrti provazem.

Bormann: za zločiny skupiny třetí a čtvrté (nežalován pro zločiny skupiny druhé, zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první) k trestu smrti provazem.

Papen: žalován pro zločiny skupiny první a druhé, osvobozen.

Seyss-Inquart: za zločiny skupiny druhé, třetí a čtvrté (zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první) k trestu smrti provazem.

Speer: za zločiny skupiny třetí a čtvrté (zproštěn žaloby pro zločiny skupiny první a druhé) k 20letému žaláři.

Neurath: za zločiny všech čtyř skupin k 15letému žaláři.

Fritzsche: žalován za zločiny skupiny první, třetí a čtvrté, osvobozen.

Nikičenko (SSSR) s rozsudkem pokud se týče Hesse, Schachta, Papena a Fritzsche nesouhlasil. Jeho písemný nesouhlas byl v soudní síni přečten.

Bylo tedy vyneseno 12 rozsudků smrti. Göring unikl popravě sebevraždou, Bormann nebyl chycen, zbývajících 10 k smrti odsouzených bylo popraveno 16. října 1946 ve věznici v Norimberku, jejich těla spálena a popel hozen do řeky.

Ostatní odsouzení byli převezeni k odpykání trestů do věznice ve Špandavě (Spandau) u Berlína. Osvobození byli postaveni před německé denacifikační soudy a odsouzení k trestům na svobodě nepřesahujícím 10 let.

Němečtí váleční zločinci, kteří nebyli zařazeni Spojenci do skupiny „hlavních válečných zločinců“ a nebyli proto postaveni před Mezinárodní vojenský tribunál, byli souzeni jednak národními soudy spojeneckých států, jimž byli vydáni, jednak spojeneckými soudy (ne již mezinárodními) v jednotlivých okupačních oblastech Německa.

Literatura.

Viz literaturu uvedenou k heslu „Zajatci váleční“ a k tomu: „La Paix de Versailles, Responsabilités des auteurs de la guerre et sanctions,“ Paříž 1930, Les Editions Internationales, Pritt D. N. K. C. M. P.: „War Criminals“ v sbírce publikací časopisu „Labour Monthly“ Londýn 1945, Ečer: „The Lessons of the Kharkov Trial“, Londýn 1944, Ečer: „Potrestání válečných zločinců“ v měsíčníku „Kruh“, Londýn 1944.

Bohuslav Ečer.

Znaky.

1. Zn. státní. O stát. zn-cích viz zdejší heslo „Odznaky čs. státu“, II., str. 1103 násl., které leckde vyjadřuje usměrněný názor německého autora. K výkladu slovenského zn-u viz nyní Chaloupecký, O zn-u Slovenska (Sbor Gust. Friedrichovi, 1931) a pro orlici svatováclavskou Vojtíšek, Sv.-václ. orlice (sbor. Když jiní mlčeli, 1945). Pokud jde o heslo velkého stát. zn-u, pojednal o jeho historii F. M. Bartoš, Z dějin hesla Pravda vítězí (1947), kdež však je zvl.